

REGERINGSKANSLIET

Rådspromemoria

2016-02-18

Näringsdepartementet

*Enheten för konkurrens, statsstöd och
ramvillkor*

Konkurrenskraftsrådets möte den 29 februari 2016

Dagordningspunkt 5

Rubrik:

Integrering konkurrenskraft: Cirkulär ekonomi paketet
Mainstreaming Competitiveness: The Circular Economy Package

Dokument:

6008/16
COM (2015)614/2

Tidigare dokument: Fakta-PM Miljö- och energidepartementet,
2015/16:FPM30

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden:

Nej

Bakgrund

Kommissionen presenterade den 2 juli 2014 det så kallade gröna paketet bestående av fyra meddelanden samt ett förslag om ändring av direktiv om avfall. I paketet ingick bland annat ett meddelande om en cirkulär ekonomi (kretsloppssamhälle) (KOM(2014) 398) samt ett förslag till ändring av flera direktiv om avfall, det så kallade avfallspaketet (KOM (2014) 397). Förhandlingarna av avfallspaketet pågick i rådet under hösten 2014 men i december 2014 aviserade kommissionen att förslaget skulle återkallas i sin helhet vilket också beslutades i mars 2015. Kommissionen har nu återkommit med ett nytt förslag om cirkulär ekonomi den 2 december 2015.

Meddelandet innehåller en handlingsplan för en cirkulär ekonomi samt ett förslag till ändring av sex olika direktiv om avfall. Denna

rådspromemoria behandlar EU:s handlingsplan för en cirkulär ekonomi.

Kommissionen framhåller i avfallspaketet att ökad resurseffektivitet kan innebära betydande ekonomiska, miljömässiga och sociala fördelar. Att omvandla avfall till resurser är en avgörande del för att öka resurseffektiviteten och att sluta cirkeln i en cirkulär ekonomi. Kommissionen framför att de lagstadgade målen i EU-lagstiftningen har varit en viktig drivkraft för att förbättra avfallshanteringen, stimulera innovation inom återvinning, begränsa deponeringen och att skapa incitament för att ändra konsumentbeteenden. Att ta avfallspolitiken längre och att ställa om från en linjär till en cirkulär ekonomi kan innebära betydande fördelar: hållbar tillväxt och fler arbetstillfällen genom nya affärsmodeller och en delningsekonomi, minskade utsläpp av växthusgaser, direkta besparingar kopplat till förbättrad avfallshantering samt en bättre miljö.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej aktuell.

Svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet om cirkulär ekonomi. En biobaserad och cirkulär ekonomi är en prioriterad fråga för regeringen för att öka resurseffektivitet och minska miljö- och klimatpåverkan samtidigt som det gynnar näringslivsutveckling och nya jobb.

Regeringen stödjer i stort kommissionens inriktning i handlingsplanen, särskilt initiativen för att främja innovation, nya affärsmodeller och delningsekonomi, att genom olika åtgärder stärka marknader och handel med sekundärt och förnybart material, att använda kriterier kring resurseffektivitet i ekodesign-direktivet fullt ut och att nya kriterier för resurseffektivitet utvecklas inom offentlig upphandling.

För regeringen är en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi nödvändig. Utgångspunkten är en hållbar råvaruproduktion. Den biobaserade ekonomin innebär att förnybara, biobaserade produkter används eller substituerar fossila produkter. Det inkluderar även användning av förnybar skogsråvara som biobränsle istället för fossila bränslen. Hänsyn måste dock tas till länders olika förutsättningar vad gäller uttag av biomassa och regeringen motsätter sig åtgärder som syftar till en reglerad allokering av skogsråvara till olika användningar/sektorer. Den cirkulära ekonomin innebär att främja en resurseffektiv återanvändning och återvinning av produkter och material baserade såväl på förnybara som ändliga råvaror samt att använda avfall som en resurs.

För att utnyttja möjligheterna i en omställning till en biobaserad och cirkulär ekonomi är det viktigt med regelverk som främjar innovation och nya affärsmodeller som kan bidra till en stärkt konkurrenskraft. Dock finns det olika svårigheter som hindrar en fortsatt positiv utveckling. Regeringen vill därför att kommissionen identifierar lagstiftning eller andra instrument som hindrar utvecklingen av innovation och nya affärsmodeller samtidigt som de också beskriver hur eventuella risker med delningsekonomi bör hanteras. Regeringen anser också att interaktionen mellan lagstiftning för produkter, avfall och kemikalier bör ses över i enlighet med förslaget i handlingsplanen. Det är viktigt att information om särskilt farliga ämnen når alla i värdekedjan inklusive återvinnare.

Regeringen vill se en ökad användning av återvunnet och förnybart material genom att; utveckla marknader för sekundära, förnybara råvaror och material, inklusive sällsynta jordartsmetaller, fasa ut särskilt farliga substanser, främja utvecklingen av globala kvalitetsstandarder för sekundära råvaror och material, miljömärkning och annan information, riktlinjer och definitioner. Genom att minska hinder mellan medlemsstaterna och utnyttja den inre marknadens möjligheter kan nya marknader etableras och växa till, företagens kostnader minskas och nya jobb skapas. Regeringen anser också att det är viktigt att använda exportfrämjande för att underlätta återanvändning av produkter och återvinna material på världsmarknaden.

Regeringen vill se ytterligare åtgärder för att främja hållbart uttag av råvaror. Hållbart uttag av primära råvaror spelar också en viktig roll i långsiktigt hållbara produktionsprocesser i en cirkulär ekonomi. Samarbete längs värdekedjan gynnar cirkulär ekonomi och utvecklingen av globala standarder kan förbättra förutsättningarna för hållbara och giftfria material flöden.

I det fortsatta genomförandet av Ekodesign-direktivet vill regeringen se att kriterierna för resurseffektivitet såsom bland annat återvinning, reparationsmöjligheter, beständighet och identifiering av kemiska ämnen utnyttjas fullt ut. Både för nya produkter och vid revidering av befintliga produktkrav. Regeringen ser också som viktigt att utveckla metoder som kan mäta dessa aspekter för att möjliggöra marknadskontroll, och välkomna det arbete som påbörjats bl.a. för monitorer och kommersiell kyla.

Regeringen stödjer en utveckling av nya obligatoriska kriterier för resurseffektivitet och beständighet i miljöanpassad offentlig upphandling på EU nivå, men anser att även kriterier för farliga ämnen ska ingå.

För att ytterligare öka potentialen för och effekterna av utökat producentansvar (EPR) anser regeringen att krav bör fastställas på EU-

nivå i särskilda direktiv för särskilda grupper av artiklar eller avfallsströmmar. Regeringen är tveksam till att införa detaljerade krav i avfallsdirektivet enligt Kommissionens förslag.

Regeringen stödjer förslag kring innovation och forskning samt samarbete med och mellan olika aktörer i värdekedjor.

Regeringen stödjer de prioriterade sektorer/avfallsflöden som KOM identifierat och anser att matavfall och matsvinn är en särskilt prioriterad fråga. Sammanfattningsvis ser regeringen överlag positivt på kommissionens initiativ men regeringen kommer att ta ställning till eventuella konkreta förslag när de presenteras.

Europaparlamentets inställning

Ej aktuellt.

Förslaget

I handlingsplanen har kommissionen fokus på handling på EU-nivå. Genomförandet kommer emellertid kräva långsiktigt engagemang också från medlemsländer, näringsliv och medborgare. Kommissionen framhåller också att en cirkulär ekonomi även måste utvecklas globalt. Handlingsplanen kommer att utgöra ett viktigt bidrag för att nå de nya globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) och då särskilt mål 12 om hållbar konsumtion och produktion. Handlingsplanen innehåller initiativ inom områdena produktion, produktionsprocesser, konsumtion, avfallshantering, avfall till resurser, prioriterade sektorer samt innovation och andra horisontella åtgärder. De prioriterade sektorerna/avfallsflödena är; plaster, livsmedelsavfall, kritiska råvaror, bygg- och rivningsavfall samt biomassa och biobaserade produkter. Förslagen omfattar bland annat direktivsändringar, kriterier för grön offentlig upphandling, framtagande av standarder. I en bilaga till meddelandet har kommissionen presenterat en tidsplan för kommande åtgärdsförslag. Avrapportering av handlingsplanen kommer att ske fem år efter dess antagande.

Exempel på föreslagna åtgärder är;

Produktion och produktionsprocesser
Kommissionen kommer att:

- genom ekodesigndirektivet att främja reparation, uppgradering, hållbarhet och återvinning av produkter genom att utveckla produktkrav som är relevanta för den cirkulära ekonomin. Inom ramen för ekodesigndirektivets arbetsplan för 2015-2017 kommer det att utarbetas hur detta ska genomföras.
- inkludera riktlinjer för bästa avfallshanterings- och resurseffektivitet-praxis i industrisektorer genom bästa möjliga

teknik-referensdokument (BREFs) samt utfärda vägledning och främja bästa praxis i fråga om gruvavfall,

Konsumtion

Kommissionen kommer att:

- undersöka hur metoden att mäta produkters prestanda med så kallade miljöavtryck kan användas som underlag för miljöinformation och hur EU-miljömärkningen kan effektiviseras och bidra till en cirkulär ekonomi,
- utarbeta ett oberoende test-program under Horisont 2020 för att identifiera frågor som rör uppsåtligt förkortande av produkters livslängd,
- vidta åtgärder för miljöanpassad offentlig upphandling (GPP) genom att betona cirkulär ekonomiaspekter i nya eller reviderade kriterier och föregå med gott exempel i sin egen upphandling och EU-finansiering.

Från avfall till resurs

Kommissionen kommer att:

- inleda arbetet med att utveckla kvalitetsstandarder för sekundära råvaror där de behövs (i synnerhet för plaster)
- föreslå en reviderad EU-förordning om gödselmedel för att underlätta erkännande av organiska och avfallsbaserade gödselmedel på den inre marknaden i syfte att stödja bio-näringsämnenens roll i cirkulär ekonomi,
- vidta en rad åtgärder för att underlätta återanvändning av vatten,
- analysera åtgärder i gränssnittet mellan kemikalier, produkter och avfallslagstiftningen, bland annat om hur man kan minska förekomsten och förbättra spårning av särskilt farliga ämnen i produkter,
- vidareutveckla den nyligen lanserade Raw Materials Information System och stödja EU-omfattande forskning om materialflöden.

Prioriterade områden/avfallsflöden

Kommissionen kommer att

- år 2017 att anta en strategi om plast inom ramen för cirkulär ekonomi,
- utveckla en gemensam EU-metod för att mäta matavfall
- vidta åtgärder för att förtydliga EU:s lagstiftning om avfall, livsmedel och foder, underlätta matdonation och användning av tidigare livsmedel i foderproduktionen
- undersöka möjligheterna att förbättra användningen av datummärkning i livsmedelskedjan
- åtgärder för att främja återvinning av kritiska råvaror och utarbeta en rapport med bästa praxis och alternativ för ytterligare åtgärder.

- åtgärder för att säkerställa återvinning av värdefulla resurser och lämplig avfallshantering i bygg- och rivningssektorn
- främja en effektiv användning av biobaserade resurser genom vägledning och spridning av bästa praxis på kaskadanvändningen* av biomassa och stöd till innovationer inom bioekonomi.
- Horisont 2020 arbetsprogram för 2016-2017 satsning på "Industrin 2020 i en cirkulär ekonomi", med finansiering på över 650 miljoner €.
- Kommissionen kommer att inleda ett pilotprojekt om "innovations erbjudanden" (innovation deals) för att identifiera och ta itu med eventuella rättsliga hinder för innovatörer.
- bidra till utvecklingen av cirkulär ekonomiprojekt med finansiering från sammanhållningsfonden.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Ej aktuellt

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt.

Övrigt